

Opis źródła:

Deklaracja Rady NATO na temat wydarzeń w Polsce - jest to oświadczenie krajów zrzeszonych w ramach Paktu Północnoatlantyckiego, w którym kraje członkowskie potępiły jednoznacznie wydarzenia w czasie Stanu Wojennego, zwracając uwagę na pogwałcenie praw człowieka, jak również zobowiązały się do nałożenia sankcji gospodarczych na Polską Republikę Ludową. Niżej przedstawiony tekst źródłowy jest fragmentem omawianej deklaracji, w którym członkowie NATO wyrażają potępienie sytuacją w Polsce, zwracają uwagę na reformy, jakie miały miejsce w 1980 roku, jak również negatywnie odnoszą się do działań ZSRR, mającym na celu uzależnienie Polski od siebie.

Miejsce i data wydania:

1982 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Miejsce przechowywania oryginału nieznane. Dostępne w wersji cyfrowej:

<https://dlibra.karta.org.pl/dlibra/doccontent?id=6850>

Tekst źródła (fragment):

II stycznia w Brukseli odbyła się nadzwyczajna sesja Rady Organizacyjnej Paktu Północno-Atlantyckiego. Po jej zakończeniu opublikowano "Deklarację na temat wydarzeń w Polsce".

Poniżej tłumaczenie pełnego tekstu:

1. Rządy sojusznice potępiają wprowadzenie stanu wojennego w Polsce i stwierdzają powszechne gwałcenie praw człowieka oraz zlikwidowanie podstawowych swobód obywatelskich, dokonane przy lekceważeniu Karty NZ, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Aktu Końcowego z Helsinek.
2. Proces odnowy i reform podjęty w Polsce w sierpniu 1980 r był obserwowany z sympatją i nadzieją przez wszystkich, którzy wierzą w wolność i samookreślenie. Wynikał on z autentycznego dążenia ogromnej większości narodu polskiego do stworzenia bardziej otwartego społeczeństwa zgodnie z zasadami Aktu Końcowego z Helsinek.
3. Wprowadzenie stanu wojennego i użycie siły przeciw robotnikom polskim - z tysiącami internowań, ciężkimi karami więzienia i zabitymi - pozbawiają naród polski praw i swobód, zwłaszcza w dziedzinie związkowej. [...]
4. Sojusznicy ubolewają nad kampanią prowadzoną nieustannie przez ZSRR przeciw dążeniom narodu polskiego do odnowy narodowej i reform oraz nad aktywnym

popieraniem przez ZSRR systematycznych represji w Polsce w celu unicestwienia tych dążeń.

Słowniczek pojęć:

NATO - organizacja międzynarodowa o charakterze wojskowo-politycznym, utworzona na podstawie Traktatu północnoatlantyckiego z 4 kwietnia 1949 roku.

Polska Republika Ludowa - potocznie Polska Ludowa, państwo, które istniało w latach 1944 - 1989. Państwo niesuwerenne i satelickie względem ZSRR

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka - zbiór praw człowieka oraz zasad ich stosowania, uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, w dniu 10 grudnia 1948 roku. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powszechna_deklaracja_praw_cz%C5%82owieka

Akt Końcowy z Helsinek - właściwie *Akt końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie* - dokument podpisany przez głowy 35 państw w 1975 roku w Helsinkach. Był to pierwszy raz w historii Zimnej Wojny, gdy państwa obu bloków zdecydowały się na przyjęcie wspólnych zasad postępowania w stosunkach międzynarodowych.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Akt_ko%C5%84cowy_Konferencji_Bezpiecze%C5%84stwa_i_Wsp%C3%B3%C5%82pracy_w_Europie

Stan Wojenny w Polsce - stan nadzwyczajny, wprowadzony w PRL 13 grudnia 1981 roku niezgodnie z konstytucją. Zawieszony 31 grudnia 1982 roku, zaś zniesiony 22 lipca 1983 roku. Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Stan_wojenny_w_Polsce_\(1981%E2%80%931983\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Stan_wojenny_w_Polsce_(1981%E2%80%931983))

Porozumienia Sierpniowe - cztery porozumienia zawarte przez rząd PRL z komitetami strajkowymi powstałymi w 1980 roku. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Porozumienia_sierpniowe

ZSRR - państwo istniejące w latach 1922 - 1991.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Zwi%C4%85zek_Socjalistycznych_Republik_Radzieckich

Karta Narodów Zjednoczonych - umowa międzynarodowa, powołująca do życia, jak również określająca ustrój ONZ.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Karta_Narod%C3%B3w_Zjednoczonych

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. W jaki sposób członkowie NATO odnoszą się do sytuacji w Polsce w trakcie Stanu Wojennego? Co wskazują, jako najbardziej niedopuszczalne?

2. Jaki stosunek, w świetle dokumentu, mieli członkowie NATO w odniesieniu do porozumień sierpniowych?

2.Co było lekceważone podczas Stanu Wojennego w świetle Deklaracji? Przytocz odpowiedni cytat.

3.Jak traktowani byli polscy robotnicy w czasie Stanu Wojennego, przez rząd PRL? Jakie konsekwencje ponosili za walkę o swoje prawa i godne życie?

4.Na jaką rolę Związku Radzieckiego w kwestii Stanu Wojennego wskazują członkowie NATO? Czy naród polski jest tożsamy, w tym kontekście, z Polską Republiką Ludową? Do czego dążył Związek Radziecki, ingerując w politykę wewnętrzną Polski?

5.Jakie były przyczyny i skutki wprowadzenia w Polsce Stanu Wojennego?

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1.Do jakiej organizacji obronnej, międzynarodowej, należała Polska? Jaka była przeciwwaga dla tej organizacji na Zachodzie?

2.Jakie były przyczyny i skutki wprowadzenia w Polsce Stanu Wojennego? Kiedy go wprowadzono?

3.Jaka była rola Związku Radzieckiego we wprowadzeniu w Polsce Stanu Wojennego?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania, warto pamiętać o tym, w jakiej sytuacji znajdowała się Polska w 1981 roku: co jej zagrażało? Kto był jej wrogiem, a kto sojusznikiem? A także, przede wszystkim, jakie mocarstwo wpływało na politykę wewnętrzną Polski tamtego okresu? Nie należy również zapominać o rządzie, który zarządzał krajem w pewien konkretny, odgórnie narzucony sposób.

Ponadto zwrócić uwagę należy na to, że z jednej strony Polska była sygnatariuszem Karty Narodów Zjednoczonych, lecz z drugiej była członkiem Układu Warszawskiego, czyli przeciwwagi dla NATO.

Najważniejsze cezury:

31 sierpnia 1980 - podpisano porozumienia sierpniowe

17 września 1980 - początek istnienia Solidarności

5 czerwca 1981 - KC PZPR w Moskwie wystosowała list do KC PZPR w Warszawie, oceniający sytuację w Polsce

18 października 1981 - Wojciech Jaruzelski został I Sekretarzem KC PZPR

13 grudnia 1981 - władze PRL wprowadziły Stan Wojenny

16 grudnia 1981 - pacyfikacja kopalni "Wujek"

23 grudnia 1981 - Stany Zjednoczone nałożyły na Polskę sankcje gospodarcze

Literatura pomocnicza:

Kaczmarek R., *Historia Polski 1914 - 1989*, Warszawa 2010.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk